

**ЗАУВАЖЕННЯ**  
**до проекту Закону України «Про політичні партії»**  
(реєстр. № 14289 від 10.12.2025)

Проектом Закону України «Про політичні партії» (далі – законопроект) пропонується унормувати правові аспекти функціонування політичних партій.

Ретельно проаналізувавши положення законопроекту, вважаємо за доцільне висловити до них деякі зауваження.

**1.** Відповідно до ч. 2 ст. 27 законопроекту внески, які було надано чи отримано з порушенням вимог Закону України «Про політичні партії», не можуть використовуватися політичною партією у своїй діяльності.

Проте законопроект не покладає на політичну партію обов'язку перевіряти внески на предмет дотримання особами законодавчих вимог. Така перевірка покладається на Національне агентство (ч. 4 ст. 50 законопроекту).

Таким чином, фактично політична партія повинна не тільки повернути такі внески (ст. 35 законопроекту), а й понести у такому випадку відповідальність за використання незаконних внесків, що є порушенням принципу винуватості.

Отже, зазначене положення потребує виключення або доопрацювання, у тому числі з врахуванням звіту ОЕСР «Огляд доброчесності та боротьби з корупцією в Україні» щодо доцільності запровадження вимог до політичних партій перевіряти внески на предмет дотримання встановлених обмежень.

**2.** У законопроекті пропонуємо встановити часові обмеження для повернення помилково зарахованих на рахунки політичної партії (організації партії) коштів, які не вважаються грошовими внесками (ч. 3 ст. 28 законопроекту).

У разі відсутності таких обмежень політичні партії можуть отримувати приховані позики, які будуть повертатися позичальникам як помилково зараховані через тривалий період часу. З огляду на це, пропонується встановити, що не вважаються грошовими внесками помилково зараховані кошти, які повернуті платнику протягом (наприклад) 10 робочих днів.

Окрім того, виходячи з принципу правової визначеності, доцільно конкретизувати, за якими саме ознаками (критеріями) кошти, що надійшли на рахунки політичної партії, вважаються такими, які помилково зараховані.

**3.** У ч. 5 ст. 34 законопроекту пропонується визначити окремі обмеження на здійснення добровільних внесків до виборчих фондів висунутих політичною партією (організацією партії) кандидатів на виборах Президента України, виборах народних депутатів України чи місцевих виборів.

Водночас вважаємо за доцільне розмежувати обмеження щодо загального розміру внесків, які надаються на користь політичної партії та до виборчого фонду. При цьому питання, які стосуються виборчого фонду, мають врегульовуватися Виборчим кодексом України, оскільки вони не повинні бути предметом правового регулювання законопроекту.

**4.** У ч. 5 ст. 42 законопроекту пропонується визначити особливості поширення на політичні партії обмежень, обумовлених визначенням у законі про Державний бюджет України на відповідний рік видом економічної класифікації видатків бюджету.

При цьому пропонується фактично скасувати наявні на сьогодні обмеження, обумовлені особливостями програмно-цільового методу в бюджетному процесі, для Національного агентства як головного розпорядника коштів за бюджетною програмою «Фінансування статутної діяльності політичних партій» (КПКВ 6331020).

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне внесення окремим законопроектом змін до Бюджетного кодексу України щодо скасування (як виняток) обов'язкових вимог щодо формування складових програмно-цільового методу у бюджетному процесі по відношенню до бюджетної програми «Фінансування статутної діяльності політичних партій» (КПКВ 6331020), у тому числі щодо формування паспортів бюджетної програми, результативних показників бюджетної програми та відповідних звітів.

Зокрема, правова природа державного фінансування статутної діяльності партій не передбачає процедури доведення політичним партіям плану використання бюджетних коштів, що містить розподіл бюджетних асигнувань, та не зобов'язує партії використовувати ці кошти відповідно до вимог бюджетного законодавства на підставі такого плану.

Зазначене пояснюється тим, що політичні партії, як поєднання приватної ініціативи громадян і публічної функції формування та реалізації політичної влади, не є одержувачами бюджетних коштів та учасниками бюджетного процесу в розумінні вимог ст.ст. 19, 20, 22 Бюджетного кодексу України та, відповідно, не включаються до мережі головного розпорядника, як одержувачі бюджетних коштів.

**5.** Відповідно до положень ч. 2 ст. 44 законопроекту в разі встановлення обставин, які є підставою для прийняття рішення про зупинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії, Національне агентство готує попередження та надає політичній партії можливість усунути відповідні обставини та/або надати письмові пояснення щодо виявлених порушень з наданням у разі необхідності відповідних документів.

Слід зауважити, що за результатами перевірки звіту політичної партії уповноважена особа Національного агентства складає висновок, у якому відображаються результати проведеного аналізу, а також детальний виклад змісту всіх порушень із зазначенням ужитих заходів реагування (у разі виявлення порушень), у тому числі таких, що є підставою для зупинення державного фінансування статутної діяльності.

Таким чином, обставини, що є підставою для зупинення всебічно та об'єктивно досліджуються під час здійснення перевірки звіту політичної партії, в тому числі з направленням відповідних запитів до політичної партії для отримання пояснень з наданням документів, що підтверджують або спростовують відповідні обставини, про що детально відображається у висновку.

Щодо подання уточнюючого звіту, то відповідна можливість до прийняття рішення про зупинення державного фінансування фактично унеможлиблює таке зупинення за результатами перевірки звіту політичної партії, а отже політичній партії в правовий спосіб надається можливість уникати відповідальності за порушення закону. До того ж не всі відомості у звіті, які є недостовірними, можливо уточнити (наприклад: перерахування коштів за товари, роботи або послуги, які фактично не надавались).

Також вимоги до змісту такого рішення (наказу) Національного агентства виглядають некоректними, оскільки рішення (наказ) – це розпорядчий документ, а не висновок. Тобто результати розгляду відповідного питання повинні оформлюватися будь-яким іншим документом, на підставі якого буде видаватися відповідний наказ.

Аналогічне зауваження стосується зупинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії в частині здійснення процедури попередження про припинення фінансування (ч. 6 ст. 45 законопроекту).

Ураховуючи зазначене, положення необхідно переглянути як такі, що не узгоджуються із завданнями перевірки та відповідно їх дублюють, а також не відповідають цілям державного контролю за діяльністю політичних партій у визначених законом межах.

**6.** Відповідно до ч. 1 ст. 47 законопроекту політична партія зобов'язана подавати до Національного агентства звіт політичної партії про майно, надходження, витрати і зобов'язання фінансового характеру, тоді як у ч. 10 цієї ж статті законопроекту використовується термін «звіт про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру», а тому зазначені положення потребують термінологічної уніфікації.

**7.** У п. 4 ч. 3 ст. 47 законопроекту не визначено чітких ознак подій, за наслідками яких виникають фінансові зобов'язання (наприклад, за всіма укладеними угодами, чи лише за тими угодами, за якими настали строки виконання (простроченого) фінансового зобов'язання).

Також не визначено, які саме фінансові зобов'язання мають бути відображені за своєю економічною суттю (кредиторська заборгованість контрагентів за авансами, доходи майбутніх періодів і гарантійні зобов'язання тощо).

Враховуючи вищевикладене та керуючись принципом правової визначеності, доцільно чітко сформулювати ознаки подій, за наслідками яких виникають фінансові зобов'язання, що підлягають відображенню у звіті політичної партії. Також доцільно передбачити вичерпний перелік фінансових зобов'язань, які мають бути відображені у звіті політичної партії, за своєю економічною суттю.

Окремо варто звернути увагу на необхідність передбачення обов'язку партій відображати у звіті дебіторську заборгованість, з метою уникнення зловживань з коштами, у тому числі коштами державного фінансування, фактичного уникнення державного контролю та підвищення прозорості. Незазначення таких відомостей у звіті впливає на повноту майнового стану партії.

Прикладом цього може слугувати надання партією, в тому числі за рахунок коштів державного фінансування, стовідсоткового авансу за товари, роботи, послуги, які партія не отримує протягом тривалого часу.

**8.** Згідно з ч. 4 ст. 48 законопроекту пропонується оприлюднювати інформацію про рух коштів ще до перевірки відповідних операцій політичними партіями та подання фінансової звітності. При цьому окремими нормами законопроекту встановлюється суттєві обмеження на використання внесків, одержаних від осіб, яким законом заборонено їх здійснювати. Також допускається помилкове зарахування на рахунки партії коштів, передбачається відповідальність політичної партії за повернення помилково перерахованих коштів.

Вважаємо за недоцільне поширення інформації про рух коштів на рахунках

політичної партії до подання звіту політичної партії, адже в межах звітнього періоду ця інформація може зазнавати змін. В кінцевому підсумку інформація про витрати та надходження коштів все одно буде відображена у звіті політичної партії.

Крім того, механізм негайного оприлюднення інформації про рух коштів на рахунках політичної партії з високою ймовірністю може використовуватися як «брудна технологія», коли політичні опоненти з метою дискредитації партії навмисно будуть «організовувати» зарахування на рахунки партії коштів з порушенням вимог Закону.

**9.** Положення пп. 4, 5 ч. 4 ст. 50 законопроекту зобов'язують Національне агентство здійснювати аналіз звіту політичної партії на предмет дотримання політичною партією вимог про відкриття банківського рахунку та дотримання вимог набуття та використання грошових коштів виключно у безготівковій формі.

Проте законопроект не передбачає правових наслідків для політичних партій у разі порушення ними вимог про відкриття банківського рахунку та дотримання вимог набуття та використання грошових коштів виключно у безготівковій формі.

Ураховуючи викладене та виходячи з принципу правової визначеності, доцільно конкретизувати, яку саме відповідальність несуть політичні партії та/або їх уповноважені особи за порушення вимог про відкриття банківського рахунку та дотримання вимог набуття та використання грошових коштів виключно у безготівковій формі.

**10.** Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 52 законопроекту Національне агентство здійснює державний контроль щодо низки питань у рамках виборчого процесу.

Вважаємо, що відповідні норми потребують виключення із законопроекту, оскільки питання, які пропонується ними унормувати, не є предметом правового регулювання законопроекту. Такі норми мають міститися у Законі України «Про запобігання корупції», який визначає повноваження Національного агентства та/або у Виборчому кодексі України, який визначає гарантії права громадян на участь у виборах, регулює всі питання, пов'язані із підготовкою та проведенням виборів.

**11.** Відповідно до змісту положень ст.ст. 55, 58 та 59 законопроекту політичні партії припиняють свою діяльність шляхом ліквідації (саморозпуску) чи реорганізації (злиття, приєднання, поділу) або в разі заборони її діяльності чи скасування державної реєстрації.

Варто зазначити, що цивільна правоздатність юридичної особи виникає з моменту її створення і припиняється з дня внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань запису про її припинення (ч. 4 ст. 91 Цивільного кодексу України).

Повноваження з управління справами юридичної особи переходять, з моменту призначення, до комісії з припинення юридичної особи (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії) або ліквідатора. Голова комісії, її члени або ліквідатор юридичної особи представляють її у відносинах з третіми особами та виступають у суді від імені юридичної особи, яка припиняється (ст. 105 Цивільного кодексу України).

У зв'язку з цим та керуючись принципом правової визначеності, доцільно передбачити, що до моменту внесення до Єдиного державного реєстру юридичних

осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань запису про припинення політичної партії голова ліквідаційної комісії (ліквідатор) зобов'язаний подавати звіт політичної партії відповідно до вимог законодавства.

**12.** Згідно із пропонованими змінами до ст. 23 Виборчого кодексу України за рішенням Центральної виборчої комісії може бути запроваджено подання фінансових звітів про надходження та використання коштів виборчих фондів політичних партій, їхніх місцевих організацій, кандидатів на загальнодержавних і місцевих виборах за допомогою електронних сервісів, функціонування яких забезпечується Національним агентством з питань запобігання корупції.

Звертаємо увагу, що такі зміни можуть мати тимчасовий характер, ураховуючи комплексні зміни до Виборчого кодексу України, передбачені проектом Закону України від 05.08.2024 № 11462 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правил фінансування виборчих кампаній та здійснення контролю виборчих фондів».

Зокрема, передбачається обов'язковість подання фінансової звітності виборчих фондів до інформаційно-комунікаційної системи, держателем якої є Національне агентство з питань запобігання корупції.

Крім того, такі зміни, спрямовані на виконання заходів стратегічного результату 1 розділу П.С «Фінансування політичних партій та виборчих кампаній» Дорожньої карти з питань функціонування демократичних інституцій схваленої розпорядженням Кабінет Міністрів України від 14.05.2025 № 475.

**13.** Змінами до ст. 23 Виборчого кодексу України передбачається, що порядок формування та подання за допомогою електронних сервісів фінансових звітів виборчих фондів встановлюється Центральною виборчою комісією за погодженням з Національним агентством.

Слід зауважити, що адміністратором системи, до якої подається фінансова звітність, є Національне агентство. У зв'язку із цим необхідно передбачити, що вищезазначений порядок встановлюється Національним агентством за погодженням з Центральною виборчою комісією.

**14.** Законопроектом пропонується доповнити ч. 2 ст. 22 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) новими пп. 3–5, якими передбачити віднесення до підсудності апеляційного адміністративного суду в апеляційному окрузі, що включає місто Київ, як суду першої інстанції, справ про стягнення невикористаних коштів державного фінансування статутної діяльності політичної партії в дохід держави (п. 3); про визнання діяльності політичної партії такою, що суперечить вимогам ч. 3 ст. 42 Закону України «Про політичні партії» (п. 4); про припинення державного фінансування статутної діяльності політичної партії (п. 5).

Проте варто зауважити, що наразі ч. 2 ст. 22 КАС України містить чотири пункти, третій і четвертий з яких передбачають, що апеляційному адміністративному суду в апеляційному окрузі, що включає місто Київ, як суду першої інстанції підсудні адміністративні справи щодо оскарження рішень Національного агентства з питань запобігання корупції про відмову в наданні державного фінансування статутної діяльності політичної партії або про зупинення (припинення) державного фінансування статутної діяльності політичної партії та справи про припинення

релігійної організації, передбачені ст. 289<sup>9</sup> КАС України.

Звертаємо увагу, що законопроектом не передбачено внесення змін до пп. 3, 4 ч. 2 ст. 22 КАС України, а лише запропоновано доповнити ч. 2 цієї статті новими пп. 3–5.

З огляду на це пропоновані законопроектом зміни до ст. 22 КАС України потребують відповідного доопрацювання з урахуванням чинних на сьогодні законодавчих положень.

**15.** Крім того, під час доопрацювання законопроекту просимо взяти до уваги пропозиції, що були надіслані до Верховної Ради України листом Національного агентства від 30.12.2025 № 50-02/103868-25 на виконання протокольного рішення за результатами наради під головуванням Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Тараса Качки від 24.12.2025.